

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 330/2018-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. decembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Milana Ľalíka a Petra Brňáka prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jaroslavom Škapincom, Moyzesova 36, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 7/2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 7/2013 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II *p r i k a z u j e*, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 7/2013 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] *p r i z n á v a* finančné zadosťučinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktorú *j e* Okresný súd Košice II *p o v i n n ý* vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II *j e p o v i n n ý* uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristodvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. Jaroslava Škapinca, Moyzesova, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti *n e v y h o v u j e*.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením č. k. I. ÚS 330/2018-12 z 19. septembra 2018 na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 7/2013 „*o náhradu škody a nemajetkovej ujmy*“, ktoré začalo 17. januára 2013 (ďalej aj „namietané konanie“) a dosiaľ nie je ukončené aj napriek sťažnosti adresovanej predsedovi okresného súdu z 10. júla 2018.

2. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že po vydaní rozhodnutia Krajským súdom v Košiciach z 18. augusta 2015, ktorým bol zrušený rozsudok Okresného súdu Košice II zo 14. mája 2014, okresný súd do podania ústavnej sťažnosti vo veci nekonal, táto nie je ukončená ani len v prvej inštancii. V odpovedi sťažovateľovi vedenej pod sp. zn. Spr 125/2018 predseda okresného súdu zodpovednosť za prieťahy v konaní pripísal jednak právnej zástupkyňi sťažovateľa a tiež faktu, že predchádzajúca zákonná sudkyňa kariérne postúpila na súd vyššieho stupňa a terajší zákonný sudca sa s vecou oboznamuje.

3. Podľa názoru sťažovateľa prejednávajúca vec, ktorej sa sťažnosť týka, nie je právne ani fakticky zložitá do tej miery, aby prvostupňové konanie bez relevantného ukončenia trvalo päť a pol roka. Každé pojednávanie odročuje sudca, a nie právny zástupca strany, a to iba z vážnych dôvodov. Kariérny postup sudcu, vnútorná organizácia prerozdelenia spisov na súde či nedostatočná personálna obsadenosť súdu nie sú okolnosťami, ktoré by mali oslabovať základné právo na súdne konanie bez zbytočných prieťahov. Doterajší postup okresného súdu hodní sťažovateľ ako neefektívny a zakladajúci namietané porušenie jeho označených základných práv.

4. Sťažovateľ na základe uvedeného navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že jeho označené základné právo podľa ústavy a právo podľa dohovoru označené v záhlaví tohto uznesenia postupom okresného súdu v namietanom konaní porušené boli, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € a úhradu trov konania

5. Predseda okresného súdu v podaní sp. zn. I SprV/668/2018 doručenom ústavnému súdu 9. októbra 2018 popísal chronológiu úkonov vykonaných súdom v danej veci a v tejto súvislosti ďalej uviedol:

„... je nutné pripustiť, že v období od 28. septembra 2015 do 22. mája 2017 nebol súdom vo veci vykonaný úkon, rovnako ako od 3. januára 2018 do 16. júla 2018. Zároveň je však potrebné poukázať na správanie právnej zástupkyne sťažovateľa... keď žiadala odročiť pojednávania, určené na dni 30.10.2013 a 14.5.2014. Súd jej druhú žiadosť neakceptoval a dňa 14. mája 2014 vo veci rozhodol. V dôsledku podaného odvolania sa

spis v období od 4.8.2014 do 18.9.2015 nachádzal na odvolacom Krajskom súde v Košiciach... po vrátení spisu odvolacím súdom sa vyskytlo vyššie uvedené obdobie nečinnosti, avšak následne boli vo veci vytýčené dve pojednávania, a to na dni 21.6.2017 a 15.11.2017. Obe takto vytýčené pojednávania boli odročené na žiadosť sťažovateľa, žalobkyne v 2 rade, resp. ich právnej zástupkyne. Takýto postup teda nesvedčí o snahe a záujme čo najrýchlejšieho ukončenia sporu zo strany sťažovateľa... považujem za potrebné poukázať i na skutočnosť, že po podaní sťažnosti žalobkyňou v 2 rade dňa 4.7.2018 bol v mesiaci august 2018 určený vo veci termín pojednávania, teda došlo k náprave aj bez podania ústavnej sťažnosti... Pri rozhodovaní ústavného súdu navrhujem zohľadniť zavinenie sťažovateľa na celkovej dĺžke konania. Zároveň Vám oznamujem, že netrvám na tom, aby ústavný súd konal o veci samej na ústnom pojednávaní a súhlasím s upustením od neho.“

6. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku adresovanom ústavnému súdu 8. októbra 2018 vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

8. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

10. Ústavný súd si pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, t. j. v obsahu týchto práv podľa názoru ústavného súdu nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. I. ÚS 28/01).

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala

predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), a to § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expresis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní. Povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva napríklad z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán a z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu prerokúvanej veci. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

13.1 Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že neprimeraná dĺžka posudzovaného konania nebola závislá od právnej alebo skutkovej zložitosti veci.

13.2 Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa ako účastníka posudzovaného konania (strany sporu) v preskúvanom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným *prieťahom*. Sťažovateľ sa konania zúčastňoval, participoval na jeho priebehu a pokiaľ celkovo v štyroch prípadoch požiadal o odročenie pojednávania, iba využíval oprávnenia, ktoré mu umožňovali procesné kódexy (Občiansky súdny poriadok a Civilný sporový poriadok). Bolo však na konajúcom okresnom súde, aby rozhodol o opodstatnenosti takýchto návrhov, pritom vzal zreteľ i na zákonnú možnosť v konaní pokračovať, aj keď je účastník nečinný, čo okresný súd napokon aj využil vo svojom postupe 14. mája 2014.

13.3 Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a predovšetkým konštatuje, že trvanie napadnutého konania od podania žaloby (17. januára 2013) do rozhodnutia danej veci ústavným súdom, viac ako päť rokov a desať mesiacov, je už samo osebe neprimerané, aj keď sa predmetný spis nachádzal v dôsledku odvolania jeden rok a takmer dva mesiace na krajskom súde a uvedené obdobie nemožno pričítať na vrub okresnému súde. Okresný súd bol v danej veci opakovane aj dlhodobo nečinný, a to konkrétne od 28. septembra 2015 do 22. mája 2017 (1 rok a osem mesiacov) a od 3. januára 2018 do 16. júla 2018 (šesť mesiacov). Uvedená nečinnosť okresného súdu nie je ničím ospravedlniteľná, teda ani zmenou zákonného sudcu v dôsledku jeho kariérneho postupu na súd vyššieho stupňa, pretože počas uvedeného súhrnného obdobia trvajúceho dva roky a dva mesiace (1 rok a osem mesiacov a šesť mesiacov) okresný súd nevykonával vo veci úkony, ktoré mali smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako navrhovateľ v predmetnej veci počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02), a ani personálne otázky pri obsadení súdov a zmenách sudcov vyskytujúce sa v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť (pozri napr. I. ÚS 119/03). Ústavný súd pri ustálení tohto záveru prihliadol predovšetkým na svoju predchádzajúcu judikatúru, v ktorej už vyslovil, že personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či postup súdu v konaní bol ústavne súladný (napr.

III. ÚS 14/00, I. ÚS 127/04). Podľa názoru ústavného súdu konanie, ktoré trvá tak neobyčajne dlho, ako to bolo v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia ako celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne napr. II. ÚS 3/09, III. ÚS 170/2010, III. ÚS 21/2014). Takáto zdlhavosť konania predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do tej miery, že sa jej právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, teda ho aj ohrozuje vo svojej podstate (mutatis mutandis I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, II. ÚS 58/08).

14. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania (strán sporu). Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010, I. ÚS 85/2017).

15. Vzhľadom na uvedené ústavný súd rozhodol, že základné právo s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom okresného súdu porušené, a preto mu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci (bod 1 a 2 výroku tohto nálezu).

III.

16. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie.

17. Sťažovateľ sa domáhal priznania finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti, ktoré odôvodnil celkovou dĺžkou konania a závažnosťou veci, ktorou je náhrada škody a náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 67 000 €.

18. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti považuje za primerané v sume 500 €. Vo zvyšnej časti finančného zadosťučinenia sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

19. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil (v danom prípade okresný súd), je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu.

20. Ústavný súd napokon priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátom, ktorý si uplatnil nárok na ich úhradu. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2018 je 153,50 € a hodnota režijného paušálu je 9,21 €. S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľovi nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu) v celkovej sume 325,42 € vrátane režijného paušálu, tak ako to je uvedené v bode 3 tohto rozhodnutia.

21. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok; to neplatí, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu (čl. 133 ústavy).

V Bratislave 19. decembra 2018